

חדושים על הרמב"ם הלכות דעות (פ"ד הלכה כ"ג).

עשרה דברים וכו' נכתב הלח"מ דרופא ואומן הם ב' דברים ע"ש ולענ"ד נראה יותר טוב לחשוב אותם לאחד. פדי שנוכל לחשוב וב"ד מפים וחובשים בשפטים.

דקא בתורה פתיב שופטים ושופטים הם ב"ד.

ושופטים הם המפיים וחובשים. ובנדאי בתורה הם שני דברים וכן ה"נ.

והנה רבינו חשיב מים מצוין כמו נהר או מעין וברייתא ספ"ק דבסנהדרין לא חשיב הא ומסתמא היתה פן גירסת הרמב"ם בברייתא הלכות ק"ש פ"ג הלכה ה' הקשה הכ"מ וכן הלח"מ דמשמע מדבריו שכל השמות שהם נמחקים מותר לאמרן בביהמ"ר ונהרי בגמ' אמרו דאסור להזכיר שלום במרחץ ושלום הוא אינו מהשמות שאין נמחקים.

ולענ"ד נראה לומר שתיבת שלום לא אסור אלא בשאלת שלום דווקא כדמוכח לשון הגמרא ואסור בשאלת שלום ולא קאמר אסור להזכיר פלום וכן פתב הט"ז בא"ח (סי' פ"ד) ע"ש אף להזכיר חייבת שלום בלבד פיון שאינו מורה על שאלת שלום דווקא כי אולי פנונתו על אדם אחד שנקרא שמו פן מותר להזכיר אבל בשמות המיוחדין אסור בכל גונוי וכן משמע מלשון רבינו שכתב שאסור להזכירן משמע דגם זכירה בעלמא אסור אף הקושיא של לח"מ במקומה עומדת דלמה לא הזכיר רבינו הדין דשאלת שלום אסור בביהמ"ר: הלכות תפלה פ"ג.

המגיה במ"נ הקשה על הפלפו שכתב י"א טעה בק"ש של שחרית אין לו תשלומין לערב ורבינו חיים פתב דדין ק"ש ותפלה שוין והקשה המגיה הרי תלמוד ערוף בדינו מענת לא יוכל לתקון זה שביטל ק"ש פאמור.

נכתב הבאה ט הלכות ק"ש ע"ז דדברי המגיה תמוהין הם דשם בגמ' קאי במזיד כדקאמר ההם מזיד שאני ואדרבא משמע מהתם דדין ק"ש ותפלה שוין ולענ"ד נ' דהמגיה תמה בהפך על הדעה ראשונה שכתב הפלפו די"א דק"ש אין תשלומין.

דקא בגמ' משמע דק"ש ותפלה שוין דווקא ביטל במזיד אין לו תשלומין הכל בשכח גם לק"ש יש תשלומין: פ"ז ה"ח. בתשעה באב וביו"כ אינו מברך על נ"י ולא המעביר וקודם לזה הביא ההולך יחף אינו מברך שעשה לי כל צרכי משמע מלשון רבינו דבט"ב וביו"כ מברך שעשה לי כל צרכי (עיין באו"ח סי' תקי"ד בבאה"ט ס"ק י"א) והטעם נ"ל שהברכה לא נתקן דווקא על מנעלים של עור כ"א גם על שאר מנעלים וזה יכול לנעול גם בט"ב ויו"כ ודו"ק: פ"ק י' ה"ב עיין לח"מ שהקשה שם למה חילק הרמב"ם בין ג' ראשונות לשאר ברכות ולענ"ד נ' דבשאלה ראשונות לא שייך טרחה כ"כ.

משא"כ בשאר ברכות. וראי' שבהל' י"ב פתב ג"כ דין זה שאם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר פיון שאין טרחה כ"כ: פ"ק י"א הלכה י"ב פתב הרמב"ם אפילו פותל אחד בונה תחלה את החדש ואח"כ סותר חת הישן.

צ"ע מאין הוציא דין זה גם הכ"מ לא הראה מקום לדין זה ולעד"נ שיצא לו זה ממעשה דר' אשי דחזי תינהא בי כנישתא דמתא מחסיא סתרי' ועייל לפורי' ולא אפקי'. ונראה

דְּהַרְמַב"ם פִּירַשׁ שִׁבְבַה־כ"נ גּוֹפֵא הַכְּנִיס מִטְתּוֹ וּדְלָא כְּפִירַשׁ הַתּוֹסֶפֶת שֶׁפִּירְשׁוּ בְּסִמּוּדֵי לְבִיהֶכ"נ וְסִבֵּר דְּבִיהֶכ"נ דְּבִבְלָא עַל תְּנַאי הֵם עֲשׂוּיּוֹת.

כְּפִירַשׁ"י שֶׁמִּתְּרִין לְאֶכּוֹל וְלִשְׁתּוֹת ג"כ וּמִסְתַּמָּא לִישׁוֹן ג"כ וְרַבִּינָא וְרַבָּא אוּנֵי מִחְמִירִים עַל עֲצָמָם הָיוּ שְׂלֵא לְכַנּוֹס לְבִיהֶכ"נ וְר' אֲשִׁי שֶׁפְּנֻנְתּוֹ הִיָּתָה שׁ בְּנֵה בִיהֶכ"נ עַל יְדֵי זֶה בְּמַהֲרָה לְכוּ לֹא הִחְמִיר עַל עֲצָמוֹ.

וְהִיא נִרְאָה בְּעֵינֵי הַרְמַב"ם דְּוָחַק לְפָרֵשׁ דְּסִתְרֵי לְכָל הַבִּיהֶכ"נ דַּא"כ לֹא שִׁינְיָה לְמִימַר דְּעֵינֵילִי לְפִירְיָא הֵתָם לִישׁוֹן בְּמַקּוֹם מְגִילָה לְכוּן פִּירַשׁ דְּלֹא סִתַּר רַב פְּנִתַל אֶחָד וְהַכְּנִיס מִטְתּוֹ שָׁם וְהִגְמִי עֲצָמוֹ אָמַר דְּלְכוּן סִתַּר דְּחִזָּא בְּיָה תִּינְהָא מְשַׁמַּע בְּלֹא"ה אֲסוּר אַע"ג דְּאִינוּ צְרִיךְ לְתַמְנֵן כ"א פְּנִתַל אֶחָד וּמִזָּה יֵצֵא לְהַרְמַב"ם דִּין חֻדְשׁ שֶׁאֲפִילוּ לְסִתְרוֹן פְּנִתַל אֶחָד אֲסוּר וְדו"ק: הִלְכוֹת נ"כ פ' ט"ו ה"ג.

בְּלַח"מ הַקְּשָׁה לְשִׁיטַת רַמְבַּ"ם דַּא"כ ל"ל לְהִגְמִי לְמִינְעֵבַד צְרִיכוּתָא וְלוֹמַר דְּאִי אֲשַׁמְעִינוּ שְׁחִיטָה מְשׁוּם דְּעֵבַד עֲבוּדָה אֲבָל הַשְׁתַּחֲוָּאָה דְּלֹא עֵבַד עֲבוּדָה וְכו' לִימָא דְּשְׁחִיטָה דְּוָחַק אֲבָל מְזִיד אֲסוּר אֲבָל בְּהַשְׁתַּחֲוָּאָה אֲשַׁמְעִינוּ ר"ש דְּאֲפִילוּ בְּשׁוּגַג אֲסוּר.

וְלַעֲנַד"נ בְּדִרְךָ אֲפָשָׁר דְּאוּלֵי פְּנֻנְתָּהּ הִכִּי הוּא דְּאִי אֲשַׁמְעִינוּ שְׁחִיטָה מְשׁוּם דְּעֵבַד עֲבוּדָה ר"ל שְׁחִיטָה בְּמִזִּיד שֶׁבְּמִזִּיד נִקְרָא עֲבוּדָה אֲבָל הַשְׁתַּחֲוָּאָה דְּלֹא עֵבַד עֲבוּדָה כּו' ר"ל שְׂלֵא הִיא בְּמִזִּיד רַב בְּשׁוּגַג.

וְרַאנִי דְּבְּשׁוּגַג לֹא נִקְרָא עֲבוּדָה דְּקִי"ל עֲכוּ"ם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָה אֲסוּרָה עַד שֶׁתַּעֲבֹד וְשָׁם נִרְאָה דְּפִירְוּשׁוֹ דְּוָחַק בְּמִזִּיד וְלֹא בְּשׁוּגַג. דְּכוּן מוּכַח מִהַטְעַם שֶׁכְּתֹב וְשָׁם בְּסִתְרֵי אִינוּ אֲסוּר עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה דְּבָרִים שֶׁל סִתְרֵי וּבְשׁוּגַג אִינוּ נִעֲשֶׂה בְּסִתְרֵי.

מִזָּה נִרְאָה דְּעֲבוּדָה נִקְרָא דְּוָחַק מִזִּיד אִי בְּחֻמַּת זֶה דְּוָחַק לְפָרֵשׁ כֵּן הִגְמִי וְה' יִרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת בְּתוֹרָתוֹ: פְּקַחְתִּי עֵינַי עַל כָּל הִלְכוֹת נ"כ וְלֹא מְצָאתִי מִפְּרִשׁ בְּרַבִּינוּ הַדִּין שֶׁל זֶר הָעוֹלָה לְדוּכּוֹן דְּאִיתָא בְּכַתּוּבּוֹת דְּעוֹבֵר בְּעֵשֶׂה וְרַבִּינוּ לֹא זָכַר מִזָּה וְכוּן נוֹשְׂאֵי פְּלִי לֹא הִעִירוּ מֵאוּמָה: בְּהִלְכוֹת יו"ט פ"ב ה"א הִבִּיא הַרַב הַמְּגִיד ב' סְבָרוֹת עַל עֶגְלָה שְׁנוּלָה בְּשַׁבַּת הַסִּמּוּד לִי"ט יֵשׁ אוֹסְרִים בִּי"ט וְיֵשׁ מִתִּירִין וְאֲפִילוּ בִּיּוֹמוֹתָא לְחוֹלָה וְכוּן עֵינְךָ עַכ"ל וְתַמְהוּ הַלַּח"מ וְהַמ"ל עַל ה"ה מֵאִי פְּנֻנְתּוֹ בְּמָה שֶׁכְּתֹב דְּאֲפִילוּ בִּיּוֹמוֹ מוֹתֵר לְחוֹלָה.

אִי לְחוֹלָה שְׂיֵשׁ בּוֹ סְפָנָה כ"ע מוֹדוֹ דְּמוֹתֵר וְאִיךָ יִסְבְּרוּ אַחֲרֵים שְׂיֵהָ אֲסוּר וְאִם לְתוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סְפָנָה הָאִיךָ קָאָמַר דְּמוֹתֵר וְכַתְּבַת הַמ"ל אוּלֵי מְשַׁגָּה הוּא וְט"ס יֵשׁ בְּדְּבָרֵינוּ וְלַעֲנַד"נ לִיִּישׁב דְּבָרֵי הַרַב הַמְּגִיד דְּהִנֵּה הַתּוֹסֶ' פְּתִיבּוּ בְּבִינֵיךָ (ד' ד' ע"א ד"ה בְּהַכְּנָה דְּרַבָּה קַמִּיפְּלָגִי).

וְעוּי"ל דְּכִינּוֹן דָּאִם נוֹלְדָה בִּי"ט ה"ז אֲסוּרָה אִם נֹאֲמַר פְּשׁוּלְדָה בְּשַׁבַּת הַרִי מוֹתֵרָת בִּי"ט הַרִי הַקְּיָתֵר מְשׁוּם דְּנוֹלְדָה בְּשַׁבַּת וְנִמְצָא דְּשַׁבַּת מְכִינָה לִי"ט וְכַר"ן מְפָרֵשׁ פִּינוֹן דְּבְּשַׁבַּת אֲסוּר אִם כֵּן הוּא מְכִין לִי"ט מְדְּבָרֵינוּ מוּכַח שֶׁעֵינְךָ אִסּוּרוֹ בִּי"ט הוּא מְשׁוּם דְּבְּשַׁבַּת אֲסוּר וְאִם בְּשַׁבַּת הִיא מוֹתֵר לֹא הִיא שְׂיֵיךָ לְאֲסוּר אוֹתוֹ מְשׁוּם הַכְּנָה.

ומזה הסברא מדחה הה"מ דברי האוסרים דכיון דאפילו ביומו מותר לחולה דהיינו שאם נשחט לחולה שיש בו ספנה מותר ממילא לבריא באומצא. כדמוכח בחולין (ד' ט"ו) וא"כ לא שייך הכנה בזה ליו"ט שאחריו כיון דגם ביומו משפחת לה שיהא מותר לבריא.

והני"ו של ואפילו לחולה מותר הוא ט"ס בדברי ה"ה וצ"ל דאפילו לחולה מותר ורצה לומר דמשום הכי לא שייך הכנה גבי עגל. ודו"ק היטב: הרמב"ם הלכות חמץ ומצה פ"ק א' הלכה ג' אין לוקה משום לא יראה ולא ימצא אלא אם פן קנה חמץ בפסח או חמצו כדי שיעשה בהם מעשה אבל אם היו לו חמץ קודם הפסח ובא הפסח ונא בערו אלא הניחו ברשותו אע"פ שעבר על שני הלאוין אינו לוקה מן התורה אלא מפני אותו מפת מרדות כתב המשנה למלך דין זה מבואר בתוספתא דקתני דמשייר חמץ בפסח והמקנים בכלאים אינו לוקה.

נדע שפתבו התוספות פ"ק כל שעה (כ"ט) ד"ה רב: ומכאן מוכיח ר"י שהמשקה חמץ בפסח ונדעתו לבערו אינו עובר באותו שהי'. דאי אמרת עובר אפתי אמאי מעל לרבי יוסי הגלילי הא מיד שיפדה אותו ה"ל שלו ומודה ר' יוסי דשלקה אי אתה רואה אלא ונדאי לא עבר וטעמא משי דלא יראה ניתק לעשה ולכך אינו עובר פש בערו לבסוף וכו'.

והנה עיקר דברי ר"י דלא יראה הוא ניתק לעשה הוא חידוש גדול בעיני שוב ראיתי שדברי ר"י הוא לימוד בידינו בפסחים (דף צה) דאמרין התם: לא יראה ולא ימצא דהאי אינו לוקה דהוי לאו שניתק לעשה ודהאי אינו לוקה דה"ל לאו ניתק לעשה ועיין תוספות שם ד"ה וכי וא"כ קשה על רבינו שכתב דאם קנה חמץ או חמץ עיסה לוקה משום דעשה מעשה.

והרי לפי סוגיא זו מוכח דהוי לאו הניתק לעשה וא"כ אפילו עביד מעשה לא ילקה משום דניתק לעשה וע"ש מה שתירץ. ובספר דברי שמואל תירץ על הרמב"ם דמירי בשביעי של פסח שחל בשבת וקנה חמץ בו ביום מן א"י שא"א לקיים בו מצות שריפה וע"ז הקשה החכם צבי הרי הרמב"ם פסק פתחמים דמפרר וזורה לרוח או מטיל לים וא"כ א"א לחייבו משום שאינו יכול לשרוף שיהי יכול לפרר ולזרות לרוח או להטיל לים.

והקשה המשנה למלך על החכם צבי הרי בחמץ בעינן שיפרר היטב. א"כ כ"ע מודים דיש איסור טחינה באונקלים וא"כ אינו יכול לעשות בשבת ע"ש שהאריך ולענ"ד נראה לתרץ קושית המשנה למלך מה שתמה על החכם צבי (הגם שעל ח"צ קשה הא דקאמר דיפרר אמנם נוכל לקיים עיקר קושיתו דנהי דאסור לפרר בשבת שחייב משום טוחן נלע"ד שעוד יש תקנה להשליך החמץ למקום מטונף ושם אין צריך פירור כמבואר בפוסקים הגם כי לענ"ד צריך ליישב בדין זה כי בחולין (דף ע"א) שם אמרינן גבי גבלה שנבלע נהי דלא חזי בפניו שלא בפניו מחזי חזי וא"כ ג"כ כאן חזי שלא בפניו להדיח המאכל לכן הי' צריך פירור.

אף האחרונים הקילו להשליך במקום מיאוס אפילו שלא בפירור ולכן מירי בכה"ג. וגם באמת זאת לא קשה דהא הוא עבד פדין דזורק לבה"כ וא"כ לא חיישינן אי זריק לבה"כ דידיח ולאח"כ יקח משם משא"כ שלא במקום מיאוס חיישינן שימצא אחר לכן בעינן

פירור ודו"ק) אף לענ"ד נראָה לתרץ דברי הרמב"ם דהנה איתא במכות (דף י"ד ע"ב) אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל ל"ת שקדמו עשה הי' לוקין עליו והקשה שם ממוציא שם רע דכתיב לו תהי' לאשה לא יוכל לשלחה ותניא אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ונא הי' לוקה אם פהו הוא הי' לוקה ואינו מחזיר אמאי לא הי' לוקה גבי ישראל.

ל"ת שקדמו עשה הוא ומשני שם הגמרא נדחי להתירוצים. ומסקינן אלא אמר רבא כל ימיו בעמוד והחזיר וכו' הניחא למאן דאמר ביטלו ולא ביטלו אלא למ"ד קימו ולא קימו מאי איכא למימר מידי הוא טעמא אלא לרבי יוחנן האמר לי' ר' יוחנן לתנא תני בטלו חייב לא בטלו פטורי דתני תנא קמי דרבי יוחנן כל מל"ת שבתורה שיש בה קים עשה בטלו חייב לא בטלו פטור ור"ל אמר קימו ולא קימו והרמב"ם לשיטתו אגיל דפסק פרבי יוחנן דאמר בטלו ולא בטלו וא"כ לאו שקדמו עשה הי' לוקים עליו וחמץ בפסח הוי לאו שקדמו עשה דהעשה דתשביתו כתוב בתורה קודם הל"ת בל נראה ובל ימצא ועיין תוספות מכות (י"ד ד"ה כל ל"ת וכי') דמסיק דדוקא היכי דלא שייך העשה כי אם אחר עבירת הלואו אז לא הוי קדמו עשה כמו גבי גזילה שאי אפשר להשיב אם לא יגזול קודם.

וכן בפסח אי אפשר לשרוף באש אם לא יותיר מקודם אז לא הוי קדמו עשה אבל בענין אחר הוי קדמו עשה. לכן שפיר פסק הרמב"ם פאן דחמץ לוקין עליו היכי דיש בו מעשה ומה שמשמע בגמרא פסחים (צ"ה) דבחמץ לא הי' לוקים עליו יען כי ניתק לעשה וכמו שהקשה הלח"מ נראה ברור שהרמב"ם לא היו גורס פלל דהאי אינו לוקה וכמו שהביא המשנה למלה בעצמו ה"ש ספרים דלא גרס לי' רק שהוא כתב שלא גרסו פלל גם דדמי לי' דהאי אינו לוקה וכו' אף לענ"ד נראה דהרמב"ם הי' גורס שפיר דדמי לי' דהוי לאו שניתק לעשה רק דזה אינו גורס דאינו לוקה וכו' ומאי דקרי לי' לאו שניתק לעשה ר"ל שיש בו לאו ועשה.

ועכ"ז הוי לאו שקדמו עשה אף הגמרא ר"ל מנין לרבות בפסח שני לאו גרידא שאין בו עשה פלל וכמו שאמר הגמרא במכות. וכי מפני שיש בו עשה נמי מגרע גרע ובהכי מתרצא קושית התוספות ד"ה לא תוציא.

שהקשה דהכא קרי לי' ל"ת שניתק לעסה גבי פסח והתם קרי קדים לעשה ודו"ק: והנה לכאורה יש לדון ולומר דהא תינח אם לקח חמץ מן הא דאז שייך העשה ג"כ קודם. פגון אם בחצות היום של ארבעה עשר הפקיר החמץ וקיים המ"ע של תשביתו שאור מבתים וכסברת הר"נ שתשביתו פירש תשביתו בלב והיינו הפקר ונכה הא"י בהחמץ ואח"כ קנה הישראל ממנו נמצא העשה קדם ללאו לכן חייב משא"כ אם חמץ הישראל עסה איה קיים העשה קדם.

ואי משום שיכול להפקיר קודם החמוץ בזה לא מקיים המ"ע תשביתו שאור כי בשעה שפקיר עדיין אינו שאור וא"כ הלוא קדים. אף אחר העיון אין זה קושני' פלל עינין גמרא מכות (דף ט"ו) שמקשה הגמרא והא לא דמי ללאו דחסימה א"ל משום דכתיב עשה יתירא מגרע גרע ומקשה אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא וכי מגרע גרע א"ל ההוא

לנתקו ללאו הוא דאָתא ועיין פירש"י שם עשה שאינו מתקנים אלא לאחר עבירת הלאו לנתק את הלאו מעונש מלקות.

משמע דווקא היכא שאינו מתקנים העשה כלל אלא לאחר הלאו אז הוא ניתק לעשה אבל אם יש מקום שיתקנים העשה בלא הלאו אזי לא בא העשה לתקן הלאו אפילו אם היו בחד מקום הלאו קודם וקבוצת הגמרא וכי מפני דכתב בי' לאו יתירא מגרע גרע.

וראני' לזה שאמר הגמרא בהדי' לפני זה פתיבא ותנינא פתיבא וישלחו מן המתנה ולא יטמאו וכו' ותנינא הבא אל המקדש טמא ושם אם נכנס טמא למקדש אי אפשר לקנים העשה אלא אחר הלאו אפ"ה קרי לי' קדים לעשה יען שיוכל להיות פעם אחד העשה וישלחו מן המתנה קודם דהיינו שנטמא במקדש עצמו דשם העשה קודם: הלכות תמידין ומספין (פ' שמיני ה' י"ב) שחט ב' כבשים על ארבע חלות אם אמר יקדשו שנים מתוך ד' מושף שנים מהם ומניפן והשאר פודין אותם בפנים ונאכלין בחוץ כשאר החולין והקשה הל"מ והא קיי"ל בדאורייתא אין ברירה וכן תמה על מ"ש בפ"ב מהלכות פה"מ.

גבי תודה שנשחטה על פ' חלות לוקח מ' מכל פ' ומרים אחד מכל קרבן והמ' אחרות פודה ויוצא לחולין ע"ש שהאריף ולענ"ד נראה לנישב דהנה התוס' בעירובין (ד' נ' ע"ב) ד"ה ומ"ס לקרבן גדול מתכנין הקשו ל"ל לר"י לפרש לקרבן גדול קמיתכנין הלא ד"י ל"ל ברירה.

והקשה המהרש"א למה לא הקשו כן לעיל מיניה דאמר התם דהיכא דאמר יקדשו מ' מתוך פ' דקדשי לכ"ע הא ר"י ל"ל ברירה ותירץ דכינון דמפרש דבריו ומברר דיקדשו מ' מתוך פ' אית ליה לר"י ברירה.

ולכאורה הוא נגד דברי התוס' בעירובין (ד' ל"ז ע"א ד"ה דברי ר"מ) דמסקי שם להדיא דלא מצי לחלק בהכי דהא ר"י ל"ל ברירה אף היכא שמברר דבריו וצ"ל דהמהרש"א הקשה כן לפי תירוץ הראשון של התוספות שם דכתבו דיש לחלק בין היכא שמברר דבריו ומה שהקשו מגיטין נוכל לנישב ע"פ מ"ש התוס' בגיטין (דף כ"ד) ד"ה לאיזה שארצה.

ואומר ר"י דאפילו מאן דסבר בעלמא דיש ברירה הכא מודה משום דכתב לה לשמה משמע שיהי' מבורר בשעת פתיבה ובזה נוכל לנישב גם דעת הרמב"ם דס"ל ג"כ פדעת התוס' בתירוץ קמא לחלק בין היכא שמברר דבריו להיכא שאין מברר.

וכינון דאמר יקדשו ב' מתוך ד' אפילו למאן דלא ס"ל ברירה בדאורייתא פאן יש ברירה כינון שפירר דבריו בפירוש לכן פסק בפשיטות הברייתא מושף מהן ב' ומניפן פי בתנופה הוברר הדבר איזה מהם קדשי ונהגם שתוס' כתבו בפ' התכלת שמניף ארבעתן וכן בפרק התודה (ד' ע"ח) שצריך להם שמונה מכל המינים זהו נוכל לומר שנהו לדעת ר"י וכתירוץ שני של התוס' בעירובין (ד' ל"ז) דר"י לא ס"ל ברירה אפילו היכא שמברר דבריו מסוגיא דר"פ ג' בגיטין לכן צריך להניף פאן כל הד' חלית ושם בהתודה צריך להרים שמונה מכל המינים.

והרמב"ם אפשר דלא ס"ל כהתוס' והיכא שמברר דבריו יש ברירה לדידיה ובאחין שחלקו נמי מה"ט נמי לא הוי ברירה כינון דשם לא ביררו כ"כ דבריהם כמו הכא שהתנו

בפירוש דיקדשו מ' מתוך שמונים ובגישו ריש פ"ג גבי האומר לאיזו מפם שארצה נראה דשם פסק דנה גט ספק.

משום דגם לרבינו הרמב"ם מספקא ליה אי הוי פמבר דבריו בפירוש או לא (ועיין שם בק"נ): בהלכות תגיגה פרק א' הלכה א' מי שפא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא די שלא קיים מ"ע אלא עבר ג"כ על לא יראו פני ריקם וכתב הלח"מ שר"ל שלא הביא גם בתשלומין שאלו הביא בתשלומין לא בטל מ"ע ולא עבר על לא תעשה ע"ש.

והביא ראי' מסמ"ג ולענ"ד דברי הרמב"ם כפשטן. שהגם שמפנרש במשנה שיש תשלומין לתגיגה כל שבועה היינו מצנת תגיגה אבל עולת ראי' הגם פי יש לה תשלומין כל זיי"ן זהו רק כשלא ראה פנים בעזרה.

אף אם ראה פנים בעזרה או ביום ראשון או ביום אחר ולא הביא עמו הקרבן בטל מ"ע ול"ת. והרמב"ם שנקט יום ראשון עיקר החיוב נקט וה"ה בשאר ימים בפעם אחת שפא ולא הביא תיקף ביטל מ"ע ועבר על לא תעשה והראי' מהגמרא (דף ז') איתבי' ריש לקיש לרבי יוחנן לא יראו פני ריקם א"ל התם בעיקר הרגל עובר משמע באותו ראי' תיקף עובר פי לס"ד דשם הפלוגתא אם צריף להביא כל פעם או לאו אבל בפעם א' עובר תיקף.

והלישנא אחריןא לא קאמר אלא בשאר הרגל פליגי אם מותר להביא ב' פעמים אבל בזה לא פליגי לשון א' וב' בעיקר הרגל שצריף להביא בעת ראיתו ודו"ק שוב מצאתי שהמפרש לירושלמי ג"כ פירש פן אכן תמהני עליו שכתב שהסמ"ג לא סבירא ליה הכי רק הרמב"ם ס"ל פן אכן לענ"ד כשנדקדק בדברי הסמ"ג ג"כ מבואר פן שבעת ראיתו צריף להביא ואם לא לא קיים המצוה ע"ש: שם הלכה ד' הביא הלח"מ תוספתא יש בשמחה שאין בשתייהן שהשמחה יש לה תשלומין כל שבועה משא"כ בשתייהן ותמה הוא על התוספתא הלא משנה צרוכה היא מי שלא חג יו"ט א' של חג חוגג כל הרגל ע"ש: וכפי הגרסא שלנו אתי שפיר.

שגרסינן שם שהשמחה נוהגת כל שבועה שמחויב לשמח כל ימי החג רק שגרבות שלמי שמחה אינו מחויב להביא רק פעם א' איתמי שירצה אף שמחת החג באכילה ושתי' וכסות נקי' מחויב כל ימי החג משמע שמחויב כל הרגל.

והראי' שבמשנה שם בסופה אמרו מלמד שחייב בכבוד יו"ט אחרון של חג כשאר ימות החג ודוחק לומר שמירי המשנה דווקא שלא שמח בשאר ימות החג אלא משמע שהשמחה נוהגת כל שבועה רק אינו מחויב לשחוט רק פעם אחד ובשאר ימות החג או שיוצא בכסות נקי' או שיוצא אם הנמינו אחד לאכול שלמים של חבירו: ופעם אחד מחויב בעצמו לשחוט אכן ראי' ותגיגה אינו נוהג כלל רק יום אחד ותו לא ואדרבה נראה כמסירה לר"י.

אם מקריב שני ימים תגיגה וגם עולת ראי' אמר רבי יוחנן (דף ז') שאינו רשאי להקריב רק פעם אחד ודו"ק: שם הלכה ז' ומפי השמועה למדו שעצרת כחג המנוחות לתשלומין. עיין לחם משנה שנסאר בצ"ע על הרמב"ם וביתר על הסמ"ג שאיף למד מפסוק חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות לתשלומין הלא הקרא צריף לבל תאחר לשיטתם

שפסקו כת"ק רק מהקרא דרבה בר שמואל הי' לו ללמוד ע"ש ונלענ"ד נתרץ שהרמב"ם אחז בכאן שיטת הירושלמי (ר"ה פ"ק א) שלמד הת"ק לעבור בג' רגלים בכל תאחר מקרא אלה תעשו לה' במועדיכם עד שיעבור כל המועדות של כל השנה וא"כ אינתור דרשא דחג המצות נחג השבועות לתשלומין ואם תקשה על מה ולמה אחז שיטת הירושלמי והניח גמרא דידן ע"ז נשיב ונאמר כי הי' קשה לו על שיטת הגמרא דילן בר"ה (דף ד') שהקשה שם הגמרא על ת"ק ור"מ מאי עבדי בפסוק אלה תעשו לה' במועדיכם שלמד משם ר' יעקב שעובר בשני רגלים בכל תאחר ומתרץ הגמרא שנה מיבעי להו לדרבי יונה הוקשו כל המועדות זה לזה לכפר על טומאת מקדש וקדשיו והי' קשה להרמב"ם תינח לרבי מאיר שסובר פן בשבועות פ"א.

אף לר' יהודא שהלכתא פנותי' וגם הרמב"ם בהלכות טומאה ובקרבנות, פסק פרבי יהודא קרא למאי אתי. כי לר' יהודא לא הוקשו המועדות להדדי ועיין תוספות שם שיש ב' תירוצים בפוגיא ולתירוצ' א' גם רבי יהודא סובר דרשא דהוקשו כל המועדות להדדי.

אף לתירוצ' השני ר' יהודא לא סבירא לי' הך דרש והרמב"ם אחז פתירוצ' זה וא"כ קרא דמועדיכם למה לי' אלא פירש שהגמרא בר"ה (דף ד') לא תירץ אלא לרבי מאיר ולת"ק באם יסביר פרבי מאיר בהא שכולן שווין אף אם יסביר הת"ק פרבי יהודא כדפסקינן הלכתא אזי מוכרחים לאמר שהת"ק יליף ג"כ מקרא דמועדיכם וכהירושלמי אלא שמתחילת עמ רבי יהודא שהת"ק סבירא לי' עד שיעבור כל רגלי השנה ורבי יעקב סבר שבשני מועדות עובר בכל תאחר ודו"ק ואתי שפיר דברי הרמב"ם וסמ"ג על נכון: ואגב גררא נדייק בהגמרא חגיגה (דף י"ז ע"ב) שאמר הגמרא ואע"ג דאתמר דרבי אליעזר אמר רבי אושיעא איצטרף דר' יעקב ע"ש והנה קשה למה לא הקשה פן הגמרא על רבא בר שמואל והנה בתוספות הקשו זאת ומירצו דאיצטרף לדרשת הצדוקים והנה עדיין קשה דלמה לא הקשה הגמרא ויתורץ פתירוצ' התוספות כמו שהקשה על ר' יעקב ומירץ.

אף המעיין בר"ה יראה כי הגמרא מדקדק מאוד כי שם יליף ר' אליעזר פן יעקב בהדיא תשלומין מחג המצות נחג השבועות וכאן יליף דבי רבי אליעזר פן יעקב מקרא ולפי זה סותר רבי אליעזר פן יעקב את עצמו לכן מתרץ הגמרא דאיצטרף תרנוייהו הו ודו"ק: רמב"ם הלכות חגיגה פ"ק ב' הלכה א' טומטום ואנדרוגינוס פטורין מפני שהם ספק אשה והקשה הלח"מ למה לא הביא הרמב"ם הרבותא דאף פשביציו מבחויז פטור כדמוקי הגמ' דאל"ה ל"ל זכורף תיפוק ליה דהוי ספיקא.

ונראה לתרץ דהנה בתוס' (דף ד' ע"ב) ד"ה דמרה ערל פטמא אומר הר"ר אלקהן דהא דאיצטרף קרא למעוטי טומטום ולא מטעם ספק ערל. והיא דלא כר"ע כי אם לרבנן דר"ע דלר"ע לא צריף ולפום רהיטא נוכל לתרץ.

דלכן לא הביא הרמב"ם פשביציו מבחויז דהוא נודאי ערל. וערל פכר פתב הרמב"ם.

אף בכ"ז אפתי לא ניחא דהא אי ביציו מבחויז הוי נודאי ערל א"כ גם בסתם טומטום הוי ספק ערל. וא"כ לא הוצרך הרמב"ם לימר דהוי ספק אשה דהא אפילו איש נמי פטור משום ערל.

פן הקשה המ"ל. ונראה לתרץ.

ע"פ שנקדים תחלה הקדמה אחת. דנונדי קא דערל אינו ראי לביאה הוא משום דדומה לטמא משמע דמקום דטמא מותר לכנוס גם ערל מותר לכנוס והנה בגמ' נדה (ד' כ"ח) איתא טנמטום שראה לכו ונאדם אינו שק על ביאת מקדש אבל שורפין עליו את התרומה מ"ט שנאמר מנזר עד נקבה מנזר ונדאי ונקבה ונדאי ולא טנמטום שהיא ספק ופריה א"ה אפילו נגע בשרץ ונבלה נמי.

ומתירן אמר קרא מנזר בטומאה היוצאה מהנזר. העולה משם שטומאה היוצאה מגופו אינו מטמא טנמטום וא"כ פינון שאינו מטמא בטומאה היוצאה מגופו.

גם ספק ערל דהוי נמי ספק בגופו מותר בביאת מקדש דלא גרע מטמא וא"כ ביציו מבחוץ שהוא נדאי זכר אז הוא ערל ונדאי ופטור מראי' דהא אסור בביאת מקדש ולא הוצרך הרמב"ם להביאו אף בטנמטום שאין ביציו ב בחוץ ואז הוי ספק ערל וא"כ הי' מותר בביאת קדש הי' חייב בראי' והוצרך רב הרמב"ם לומר שהוא פטור מפני שהוא ספק אשה.

והתוס' שכתבו דהסוגיא דלא ר"ע הוא רק פסביציו מבחוץ דהוא ונדאי ערל. דלא איצטריך קרא על טנמטום זה מנזורה פינון דהוא ערל ואסור בביאת מקדש.

אבל טנמטום סתם שהוא ספק ערל לא איפטר משום ספק ערל לפי מה שכתבנו דספק ערל מותר בביאת מקדש. וגם לר"ע לא מיפטר רק משום ספק אשה.

ומה שיש להקשות עוד על הרמב"ם. דהא רבינו לא ס"ל כר"ע.

כאשר הוכיח בלח"מ ד"ה למען ישמעו ואיך פסק כאן בערל כר"ע. כבר האריה בלח"מ לפלפל אי סוגיא דהקא פליגא על סוגיא דיבמות או לא ולפי א שם נפרש ביבמות שאני ערל דמאוס וא"כ אפילו לרבנו נמי פטור מראיה.

ורבינו פוסק כרבנו נוכל לומר דרק בנדאי ערל מאוס ולא בטנמטום שהוא ספק ערל. ואי לאו משם ספק אשה לא הי' טנמטום פטור: ואגב נפרש מענין לענין באותו וענין ברמב"ם (הלכות ק"פ פ"ט ה"ז).

בלח"מ שם תמה על רבינו שפסק בה"ז דתרומות דערל אסיר בתרומה משום ג"ש דתושב ושכיר וכו' ק גבי פסח אסור בערל אף בתרומה אסור בערל. והיינו כר' דס"ל פו.

דלר"ע ערל אסור בתרומה כי טמא ותושב ושכיר האמור בתרומה אתי לגר שפיל ולא טבל ולקטן שנולד מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית ור"א לטעמי' דאמר גר שפיל ולא טבל בימים הקדמונים גר מעלי' היא וקטן שנולד מהול א"צ להטיף ממנו דם ברית וקשה על רבינו הא פסק בה' איסורי ביאה דגר בימים הקדמונים ולא טבל אינו גר וגם קטן שנולד מהול צריך להטיף ממנו דם והיינו כר"ע דאמר דתושב ושכיר האמור בתרומה אתי לאורויי על זה.

ולמה בהלכות תרומות הביא הג"ש דתושב ושכיר לפסול בתרומה והיינו כר"א. ונראה לתרץ דהנה התוס' ביבמות כתבו (ד' מ"ז ע"ב) ד"ה כי פליגא.

תימא כו' וי"ל דלעולם כר' יהושע ס"ל ולא מטעמין דאיהו סב דבאבות נמי טבילה הוי ור"ע סבר וכו' הינצא לנו דר"י דס"ל דטבילה באבות היי לא סבר פטעמא דר"ע מדמעטין קרא בפסח וא"כ הרמב"ם לשיטתו דפסק בפ' שלשה עשר מהלכות א"ב בשלשה דברים נכנסו ישראל לברין במילה וטבילה כו' וא"כ סבר כר"י דבאבות הוי נמי טבילה א"כ לא צריך למילף דאינו גר עד שימול ויטבול מפסח רק מדר' יהושע וא"כ אייתר לי' הושב ושכיר דפסח לג"ש דערל אינו אוכל בתרומה ומה שפכת עוד הלח"מ (בהק"פ פ"ט ה"ז) וא"כ הא לא מצי סבר כר"א ע"ש.

תמהני אנה מצא פן דנהי דר"א לבד לא מצי סבר כר' יהושע דהואבר פלוגתיה ביבמות (מ"ז). אבל הרמב"ם דפסק דאינו גר בימים הקדמונים עד שימול ויטבול נא מטעמא דר"ע דיליף לה מתושב ושכיר אלא מטעמא דר' יהושע דיליף לה מאבות והא דערל פסול בתרומה היינו כרבי אליעזר מגזירה שוה דתושב ושכיר דפסח.

ודו"ק פי קצרתיה: הלכות חגיגה פ"ב הלכה ב' קטן חזיר וכו' אפילו באחת אינו חייב לחנכו אע"פ שראוי לרפואה שאלו הי' גדול והי' בכף הי' פטור עיין מ"ל שתמה על הרמב"ם לדין דקיי"ל כב"ה א"צ טעמא לפטור הקטן חזיר משום דגם גדול הי' פטור דכל האיבעיא לא הנה רק לב"ש ועיין לח"מ שתיירץ קצת דאגב אחרוני נקט לה אף זהו דוסק ונראה לתרץ.

דקא דנקט בעל האיבעיא דהיינו ריש לקיש (בגמ' הגירסא ר' שמעון אף בהגהת הש"ס גריס ריש לקיש) אליבא דב"ש היינו בקטן חזיר בשתי רגליו דקאי אמתניתין דאיירי הכי.

דמתניתין לא זו אף זו קתני לא מיבעיא חזיר שאינו יכול להלך מחמת חזירות דפטור אלא אפילו מי שאינו יכול להליך ברגליו כגון דמפנקי נמי פטור ואהא קמיבעיא לי' לר"ל אליבא דב"ש בקטן חזיר כה"ג אליבא דב"ש דאביו יכול להרפיבו על פתפיו אי חייב לחנכו ולב"ה ליפא למיבעי מידי אף הא אמר (בד' ג') דר' תנחום פוטר אפילו חזיר ברגלו אחת שנאמר רגלים וע"כ דמייירי ר' תנחום דהחזיר ברגלו אחת יכול להליך ברגלו השנית דומיא דחרש באזנו אחת דקאמר נמי ר' תנחום דבנודאי הוא שומע באזנו השנית וגם אי ס"ד דאינו יכול להלך ברגלו השנית מאי קמ"ל ר' תנחום הא לא עדיף ממפנקי דתני בברייתא בשלמא מתניתין הני לא זו אף זו אף ר' תנחום מאי קמ"ל אלא נודאי דר' תנחום קמ"ל דאף אם הוא יכול להלך ברגלו השני נמי פטור וא"כ משפכת לה איבעיא גם לב"ה הכי.

קטן חזיר ברגלו אחת וברגלו השנית יכול להלך אי חייב לחנכו דקא יכול להלך וקפשיט נמי דפטור משום דגם אם הי' גדול הי' פטור ולכן הרמב"ם שפסק כר' תנחום הוצרך לטעם שאלו הי' גדול הנה פטור ודוק בלשון הרמב"ם שכתב ואפילו באחת קאי על חזיר וסומא וחרש: הלכות חגיגה פ"ב ה' י"ג.

לא יביא אדם תודה ביום י"ד מפני החמץ שבה שאין מביאין קדשים לבית הפסול ואם הביא יוצא בה ידי שמתה כמו שאמרנו. והקשה הכ"מ בשם הר"י קורקוס הא תודה אינה נאכלת אלא ליום ולילה וא"כ איפסלא לה בלינה ואין לומר שיצא בה שמתת לילה היכן

מצינו בלילה ראשונה חייב בשמחה והלח"מ הוסיף לתמונה על הר"י קורקוס שכתב והיכן מצינו כו' הלא מצינו בפסחים (ע"א) ובסופה שאין חייב בלילה הראשונה בשמחה והעלה לבסוף דדעת הרמב"ם שלילה שהוא צורך מצנה לא פסלה ולכן לא איפסל בלילה והוא פלא ונדבר חדש מאד שלילה לצורך מצנה לא פסלה.

וגם מה שכתב שם שהמקשה הוא ר' יוסף הבין שם בפסחים ג"כ סברת המתירין שהוא ר' אשי שעיקב ושחט. רק הי' סבר פנין שהלילה צורך מצנה היינו לצאת בו חובת שמחה לא פסלה ור' אשי פליג עליו ואנן פסקינו כר' יוסף.

א"כ עיקר פלוגתתם וסברתם חסר מן הספר ומצאתי עוד בשו"ת שאגת ארי' שאלה ס"ח שהקשה על הרא"ש והרי"ף מאבילות דמשמע מהם דשמחת הרגל חייב גם ליל א' הלא זה נגד הגמרא פסחים ה"ל שאינו חייב בשמחה בליל א' וכן הקשה על הרשב"ם (ד' ק"ח) ד"ה יין יוצא ופירש רשב"ם ידי שמחת יו"ט הא בליל ראשון אינו פלל בשמחה ולענ"ד לתרץ פל ה"ל הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרשב"ם פי הם סוברים פשיטת רש"י דלשאר לילות לא איצטרך קרא לשמחה פי הם בכלל הימים רק ליל ש"ע איצטרך שאינו בכלל ה"ז ימים (ע"ש ברש"י סופה מ"ח) ומאחר שפסוק אחד מרבה ואחד ממעט מסתבר לאוקמי הריבוי על ליל ש"ע שיש שמחה לפניו ולא על ליל א' שאין שמחה לפניו וכ"ז הוא בחג הסוכות שבו פתיב המיעוט אף שחם וכן הריבוי על ש"ע אבל בפסח ועצרת שעיקר השמחה פתיב בעצרת ושמחת בחג ופסח ילפינו מעצרת כמבואר בתוספות חגיגה (ד' ח') ד"ה ושמחת שעיקר מצות שמחה מעצרת גמרינו וליפא שום מיעוט על ליל יו"ט א' גם בליל א' מחייב לשמחה אף במה ישמח הלא בעיו"ט לא יוכל לשהות בהמה לצורך שמחה.

ע"ז נשיב דיכול לשמח בכסות נקי' וביין ישן. וכמו שאם חל יום טוב הראשון של חג דמבואר בפסחים (ד' ע"א) שמשמחו בכסות נקי' ויין ישן ועיין בסופה (דף מ"ב) תוס' ד"ה לילב.

שכתבו ג"כ כה"ג. ונמצא מתוך קושיות הכ"מ ולח"מ על הרמב"ם דהא הוא קאי על ע"פ ולכן יוצא ידי שמחה פן מתוך קושיות הש"א על הרי"ף והרא"ש והרשב"ם דנוכל לומר דאינהו נמי מייירי בשאר ימים טובים חוץ מחג הסוכות.

אף נכון נתרץ לפ"ז מאי מקשה ר"א בפסחים (ע"א) על ר' יוסף דאלת"ה שעיקב ושחט הא מתניתא מאן תני לה בן תימא לכן תימא איפסילא בלילה אלא ש"מ שעיקב ושחטה ולפי דברינו הלא נוכל לתרץ גם לכן תימא פי בליל א' של פסח חייב בשמחה לכן קאמר שיוצא בה בשמחה היינו שמחה של לילה וכמו שהקשה קרוב לזה גם הש"א בשאלה ה"ל.

ע"ז נתרץ דקושיות ר' אשי אינה מן הרישא דתני בה יוצא בה משום שמחה פי אם אסיפא קושיותו דתני בה ואינו יוצא בה ידי חגיגה דבלילה ראשונה פשיטא דאינו יוצא משום חגיגה של חמשה עשר דאז אינו זמנה של חגיגה פלל פי עיקר זמנו של חגיגת חמשה עשר אינה אלא ביום אצל ראית פנים שאז חייב להביא עולה רא' ושלמי חגיגה פי בפירוש פתוב וזגותם אנתו חג לה' שבעת ימים ולא לילות וכן משמע בפירושלמי

חגיגה פ"א שאין חגיגה בלילה רק מה שאמר בירושלמי ששמחה ג"כ אינו בלילה משמע ג"כ אפינו בפסח כיון שאין זמן חגיגה אז.

בזה מחולק הירושלמי עם תלמודא דידן דבירושלמי הוא נותן טעם שאינו זמן חגיגה. אבל בבבלי הטעם פאין שמחה לפניו ומהפסוק והיית אף שמח שנה נאמר רק בחג הסנופות ואנו קיי"ל בזה פהבבלי אף בזה נקטינו פהירושלמי דאין חגיגה בלילה וא"כ פשיטא שאין יוצא בה משום חגיגה ובפרט לכו תימא דבשלמא לרבנו שאמרו דחגיגת ארבעה עשר נאכלת לשני ימים נפל לדחוק ששחט עיו"ט ונשאר על מחר ואהא קאמר דאינו יוצא במה שנשאר בה מאתמול משום חגיגת חמשה עשר אבל לכו תימא אפסיל לי בלינה ופשיטא דבלילה אינו יוצא בה משום חגיגת חמשה עשר.

כי זמן חגיגה אינו בלילה: שוב מצאתי בקונטרס אחרון של השאגת ארי' שכתב ג"כ בשם חכם אחד כדברי שהקושניא הוא מסיפא ושמחתי ע"ז. ואם יקשה לה לשון הרמב"ם פ"ב הלכות חגיגה הלכה י"א ז"ל.

מי שהי' לו שלמי נדר או נדבה ושחטן בעיו"ט אע"פ שאכלן ביו"ט אינו יוצא בה ידי חובת חגיגה שאינה באה אלא מן החולין אבל יוצאה ידי חובת שמחה משמע מזה שעיקר מחמת שאינה באה אלא מן החולין אבל אם נדר בהדיא לשם חגיגת ט"ו הוא יוצא בה משום חגיגה אע"פ ששחטה מערב יו"ט פ"ז נוכל לתרץ דהרמב"ם ס"ל בפירוש התוס' ד"ה שלמים (ד' ע' ע"ב) שכתבו בהדיא שאפילו נדר בפירוש לכם חגיגת ט"ו אינו יוצא בה אם שחט מעיו"ט.

דזה הטעם שאינה באה אלא מן החולין הוא ג"כ טעם לשאינו יוצא אם שחט לשם חגיגה מעיו"ט. דכיון דאינה באה אלא מן החולין לכו אין לו לשחוט אלא בזמן חגיגה ולא בעיו"ט.

והרמב"ם סובר פן: ומצאתי בצל"ח על פסחים (ד' ע"א) שכתב בפירוש בד"ה שלמים ששחטן דסוגיית הרמב"ם פהתוס' ובה תירץ דברי הרמב"ם ה' יוד עיי"ש. ומה שכתב הרמב"ם ה' י"א.

מי שהי' לו נדר או נדבה וכו' אינה יוצא חובת חגיגה ותיפוק ליה שאפילו נדר לשם חגיגה אינו יוצא בה משום ששחטה בעיו"ט ע"ז תירץ דנקט הכי לרבותא דאפילו הכי יוצא בה משום שלמי שמחה אע"ג דאיכא תרתי לגריעותא.

א' שלא הקדישה לשם שמחה וגם לא היתה זבוחה בשעת שמחה וה"א דאינו יוצא בה משום שמחה קמ"ל דאפילו הכי יוצא: נחזור לענינו דרב אשי הקשה מסיפא. ובפרט לכו תימא שאינו נאכל אלא ליום ולילה ובלילה אינו זמן חגיגה פלל וא"כ פשיטא שאינו יוצא בה ולכן מוכרח לומר דעבר ושחטה.

כן נראה לענ"ד לתרץ דברי הגאונים הנ"ל וד' יהי בעזרי: הלכות ק"פ פ' חמישי הלכה ח' נשים שנדחו לשני בין מפני האונס והשגגה בין מפני הטומאה ונדרה רחוקה הרי פ"ש להם רשות לפיכך אין שוחטים עליהן בפ"ע בשבת בפ"ש.

והקשה הכ"מ דהא בפ' ב' פתב שעושין בפ"ש חבורה מנשים בפ"ע משמע דפסק כר' יוסי דאמר נשים בשני חובה נכאן פסק כר' יהודה דאמר רשות ומירץ דאע"ג דלענין חבורה בפ"ש קייל"ן כר' יוסי דהילכתא פנונית' לגבי ר' יהודה מ"מ לענין דוחה את השבת לא רצה לפסוק פמותו משום דר"א בגמ' שם סבר פנונית' דר' יהודה והקשה עליו הל"מ דא"כ אמאי קאמר בגמ' דר"א אתיא כר' יהודה.

הא מצי סבר נמי כר' יוסי דשוחטין עליהן בפ"ע בחול בפ"ש אף בשבת אינו דוחה ולענד"ן לתרץ דברי הכ"מ. דהגמ' לא היה יכול לאוקמי הא דר"א דאמר בפירושו נשים בשני רשות כר' יוסי ורק דס"ל דשוחטין עליהן בפ"ע דא"כ בסנהדרין (ד' י"ב ע"ב) דמוקי התם רב אשי הא דר"ש בן יהודה אמר משום ר"ש שהשיא להם חזקת' לעשות פסח שני שלא פדין פגון שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין ונשים משלימות ועודפות על הטהורים מעיקרא סבר נשים בראשון חובה דהוי רובן טהורין ומיעוטא טמאין ומדחי לפסח שני ולבסוף סבר נשים בראשון רשות והנה מתחילה כשטעה חזקת' וסבר שנשים בראשון חובה מסתמא סבר דגם בשני חובה דאל"כ לא הווי מדחי לפ"ש כמו שפתבו התוספות בפסחים ובסנהדרין דאי הוי נשים בראשון חובה ובשני רשות לא הוי נדחין לפ"ש וע"כ דסבר הי' חזקת' דגם בשני נשים חובה והשתא אי גמ' ר' יוסי סבר דנשים בשני רשות רק דשוחטין עליהן בפ"ע אם פן חזקת' דהי' סבר דגם בשני חובה הוי דלא פמאן:.

(ובכ"ז דברי הכ"מ לחלק בין הא דשוחטין בפ"ע דמוכח מזה דנשים בשני חובה לבין דחייבת שבת. אינו עולין יפה לפי סוגיית הגמרא בפסחים דמשמע דהא בהא תליא דאי הוי חובה דוחה נמי שבת ולכן לולא דברי הכ"מ הי' נראה פשיט לפרש דברי רבינו בפ"ב שכתב שם נשים עושות חבורות לעצמן דאין פירושו דנשים מותרות לעשות בפ"ע דהא פתב בפ' ה' דנשים בשני רשות רצו שוחטות לא רצו אין שוחטות ולפ"ז לא מצו למיעבד בפ"ע.

אף פנוניתו לפי מה דפסק דהפסח נאכל בשתי חבורות ורק דאינו אוכל בשני מקומות כר' יהודה יכולין הנשים לעשות להם חבורה בפ"ע היינו היכא שנמנו עם אנשים ונתחלקו לשני חבורות האנשים לבד והנשים לבד יכולות הנשים לעשות בפ"ע ולא חיישינן לקריעות.

והא דנקיט גבי פסח שני. רבותא אשמעינן דלא גזרינן דילמא עבדי בפ"ע.

וזה אסור דנשים בפ"ש רשות זה ברור: פירק ט"ו בהלכות שגגות ה"ז. כ"ג שנמשח בשמן המשחה ועבר מעבודתו מחמת מום או מחמת זקנה וכו' מביא פר על שגגתו לפי שאין בין פהו שעבר לכהן המשמש אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה והקשה הל"חמ הלא כה"ג שיש בו מום אינו כשר פלל לעבודה וע"ק דמשנה זו דאין בין פהו המשמש לכהן שעבר מיקמי בגמ' כר"מ דאמר דהשני מצות פהונה עליו ודלא כר' יוסי דאמר דהשני אינו ראוי לא לכ"ג ולא לכהן הדיוט והרמב"ם פסק פ"ב מה' יו"כ כר' יוסי ואיך פסק פהו מהניתינן הכא ע"ש שהאריך בתמיהות ולענד"ן דע"כ לא קאמר שהשני אינו ראוי לכ"ג ולא לכהן הדיוט רק פשאירע פסול ביו"כ לכ"ג ומינו אחר תחתיו לכ"ג לאותו יום לכן אינו ראוי להיות כ"ג פי יהי' איבה מכ"ג ראשון משא"כ פשאירע מום או אינה חולי

עובר בכ"ג ועי"ז עבר הכ"ג הראשון ושימש השני כמה שנים ואח"כ נתרפא הכ"ג הראשון אין סבא שיעבור הכ"ג השני אלא גם הוא משמש ככ"ג.

דבזה לא שינה איבה. וכן אם מחמה זקנה שנחלש כוחו מינו אחר תחתיו עד שיתחזק פחו.

ואח"כ פשיש לאיתנו. אין סבא להעביר את השני לגמרי ובנדאי גם השני הוא כ"ג.

או אפשר הוא לבדו. פינן ששימש ימים רבים ומ"ש פאן הרמב"ם או מום ר"ל מום עובר ורא' לדברינו מתוס' נזיר (ד' מ"ז ע"א ד"ה וכן משוח בשמן המשחה) שכתבו שם באמצע הדבור דא"כ הל"ל משוח חזי לעבודה מרובה בגדים לא חזו לעבודה ע"ש ונראה לומר שמיירי שכ"ג גלה ומינו אחר תחתיו מרובה בגדים פגון שנגנז שמו המשחה ושימש כמה שנים שאין הראשון חוזר לעבודתו שוב שהרי שימש זה תחתיו כמה שנים עכ"ל מוכח מדבריהם כמו שכתבנו דאם הפהו הראשון עבר מחמת מום עובר או מחמת חולי והשני שימש תחתיו כמה שנים.

אף פשיחוזר הראשון לעבודתו אחר שנתרפא או שעבר מומו שניהם ככ"ג לעשות עבודה ואין ביניהם רק פר יו"כ ועשירית האיפה ואין להקשות דלמה לא מוקי הגמ' במגילה הך מתניתין אפילו כר' יוסי ונימא דמיירי פהאי גונוי יש לומר שהגמרא רוצה לאוקמא המשנה בכל גונוי אפילו פשיעבר הראשון רק ביום פפור מחמת טומאה וכדומה: רמב"ם פ"ד מהלכות שכנים הלכה ט' שתי גנות זו על גב זו פסק כר"ש כל שהעליון יכול לפשוט ידו וכו' והשאר הוא של תחתון ועיין לחם משנה שתמה על הרמב"ם איך בכאן פסק כר"ש שהוא פרכי מאיר ובערלה פסק כר"י ע"ש, מה שתיירץ שר"ש פסק פרכי מאיר ולא מטעמא פרכי מאיר רק מחמת שפחשיב את העליון מחמת שיכול ליטול את עפרו וכו' עיי"ש: ומהנהני הלא גמרא ערוכה בגיטין (דף כ"ב) בנקבי בארץ וניפו נוטה חוץ לארץ פליג אב"י ורבא ומסיק באשרוש כ"ע לא פליג וכו' ופריף ובדאשרוש לא פליגי וכו' ומתירץ התם פדתני טעמא וכו' ע"ש.

הלא סותרות הסוגיות אהדדי דכאן מוקמי אב"י ורבא דר"מ ור"י פליגי מחמת טעמים אחרים ולא פליגי ר"מ ור"י אי שדינין נופו בתר עקרו ובכבא מצינא גבי שתי גנות זו על גב זו אמר רבא בהדיא דפליגא ר"מ ור"י אי שדינין נופו בתר עקרו.

אף הנראה דזה הוא פירוש הגמ' בגיטין התם טעמא אחרנא כדאמר ר"מ ואם ירצה העליון וכו' ור"י אמר אם ירצה התחתון ר"ל דפליגי ר"מ ור"י אי שדינין נופו בתר עקרו אף לא פליגי אלא הכא מחמת טעמים שלהם שיש להעליון זכות ליטול עפרו ולהתחתון יש זכות למלאות גנתו לכן בכאן פליגי אי שדינין נופו בתר עקרו ולא במקום אחר נמצא שפסוגית הגמרא דב"מ ודגיטין עולות בקנה אהד ומה שפביא הגמרא בב"מ במקח וממכר ומערלה.

לא שפליגי התם אי שדינין נופו בתר עקרו רק בפירוש התוספות שפביא כמו דכאן מיפה ר"מ פנח בעל הקרקע יותר מרבי יהודה פן נמי במקח וממכר ובערלה. אף בערלה פליגי לרבי מאיר נחשב מן הגזע כמו מן הנוף ולר"י נחשב כמו מן העקר פדמשמע קצת בתוספות ולא פליגי כלל בערלה אי שדינין נופו בתר עקרו ובזה מתורץ מה שנשאר

תוספות בקונשיא בגיטין (דף כ"ב) ד"ה ובדאשרוש ל' לא פליגי תימא אמאי לא הביא פלוגתא דערלה ור"ל פמו שפירש מהר"ם שי"ף שם שזה לא יתורץ בתירוץ הגמרא ונשאר בקונשיא אף לענ"ד מתורץ פי לפי תירוץ הגמרא מתורץ גם מערלה פי לא פליגי אי שדינין נופו וכו' רק בשתי גנות ולא במקום אחר רק הטעם הוא כמ"ש התוספות כב"ב.

ובזה מתורץ קושית הלחם משנה האיה פסק פאן כר"ש שהוא אליבא דר"מ שפסק שדינין נופו בטר עקרו ובערלה פסק פרבי יהודא פי לפי ענ"ד בערלה לא פליגי כלל בשדינין נופו וכו' רק בסברא בעלמא פליגי ודוק ומתחילה עלה בדעתי לאמר שרבא לשיטתו אזיל שמוקי במכות (דף י"ב) לגבי ערי מקלט אמר רבא בעקרו כולי עלמא לא פליגי וכו' העולה משם דפליגי רבי יהודא ורבנן בזה אי שדינין נופו בטר עקרו אי לא וכשיטתי דב"מ אף רב אשי דהוא בתרא מסיק שם דלא פליגי כלל רק אף אחרי הנוף קאמר ולחומרא ופירש רש"י שם משום דבכולי ש"ס אמרינן שדינין נוף בטר עיקר ולכן פירש פאן אן אחרי הנוף קאמר.

והנה לדברי רב אשי בכולי גמרא שדינין נוף בטר עיקר ולכן פסק הרמב"ם שם שהלכה כר"מ. אף בערלה לא פליגי כלל בנוף בטר עיקר רק אם נחשב בנוף ממש או כעיקר והרמב"ם פסק פרב אשי וכפירש"י.

ועיין בהלכות רוצח פרק שמיני הלכה י"א ובכ"מ שם מהה שקשה דהא לא איצטריך רב אשי לאוקמי כף אלא לרבי יהודא אבל לרבנן ניחא כפשטין ע"ש. ובבתי ערי חומה דירה פתיב בהו ובנופו מיתדיר לי' ולא בעקרו ולמה לא פסק פרבנן עיי"ש שהאריך ולענ"ד דהמעין במכות ברש"י דף י"ב ד"ה באילן וגם בפ"י המהרש"ל שם שהוכרח רש"י לפרש כן שאל"כ מאי פריך הגמרא עיי"ש.

גמצא לפ"ז מתורץ קושית הכ"מ שהרי חזינן שלא קאי הסוגיא בנופו לא מתדיר לי' ע"ש: